

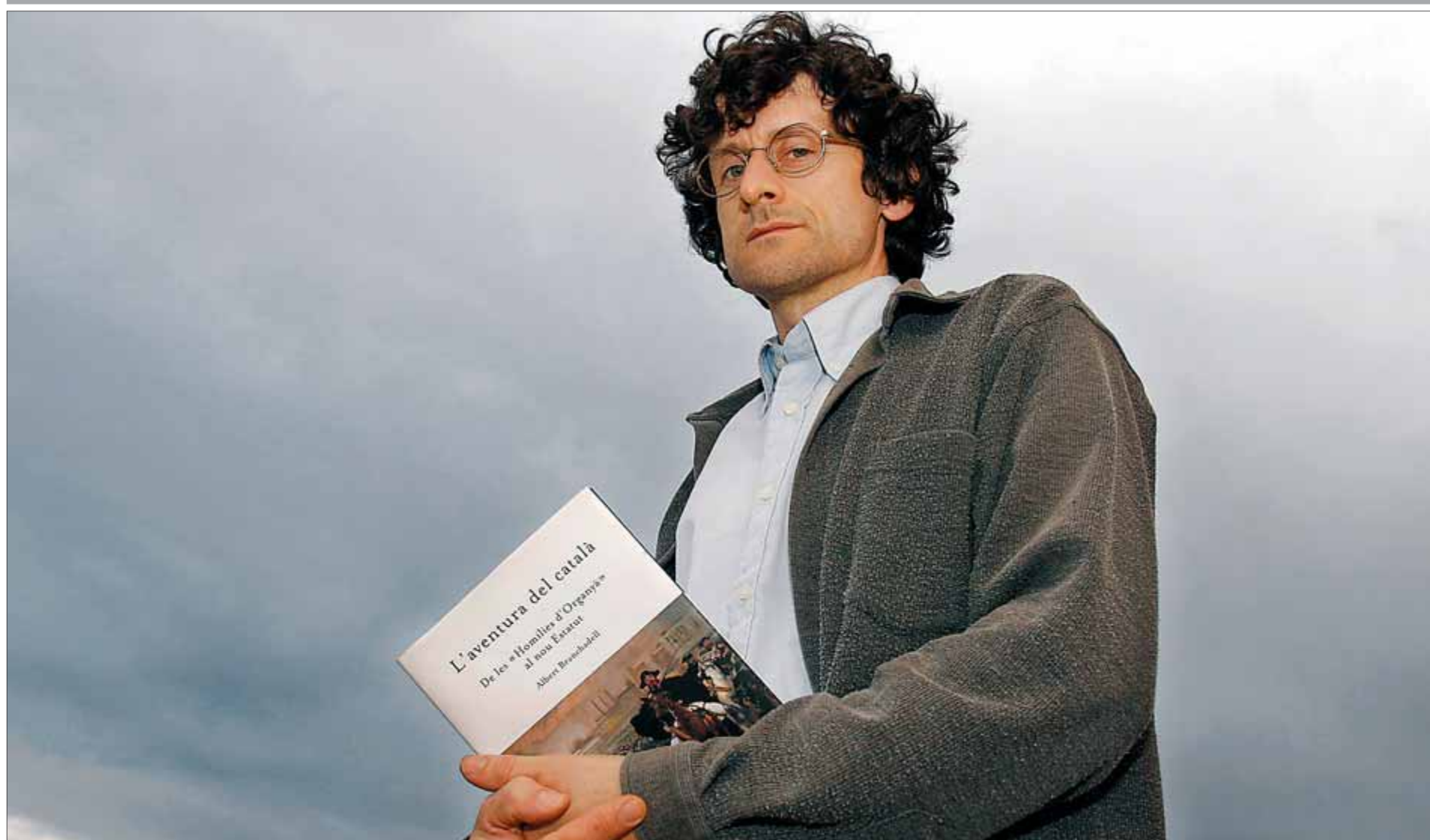
CULTURA & ESPECTACLES

El rècord d' 'El zoo d'en Pitus'

El llibre de Sebastià Sorribas és el segon més venut en català

Bob Dylan actua a Cap Roig

El cantautor inaugura el festival de Calella de Palafrugell

Albert Branchadell ahir a casa seva ■ R.M.

Albert Branchadell desmenteix la idea d'un passat monolingüe i repassa la mala salut de ferro de la llengua catalana, de les 'Homilies d'Organyà' al nou Estatut

El català en companyia

R.A.
BARCELONA

A Albert Branchadell (Barcelona, 1964), professor de la UAB i president de l'Organització pel Multilingüisme, en breu l'Institut d'Estudis Catalans li publicarà una segona tesi doctoral, *La moralitat de la política lingüística*, i l'Esfera dels Llibres li distribuirà la setmana entrant un assaig que "no és de doctrina ni de política" i que no busca "la polèmica", tot i que en algun

punt potser la trobarà. *L'aventura del català* "és una història desacomplexada de la llengua catalana" que "refuta dos discursos recurrents: el d'un passat monolingüe del català i el de la seva condemna a mort". Al llibre, l'idioma sempre apareix acompanyat i sempre "amb una mala salut de ferro, per dir-ho en termes espiuans".

L'obra du per subtítol *De les 'Homilies d'Organyà' al nou Estatut* i és un recorregut de 186 pàgines farcit

d'anècdotes, paradoxes, comparacions amb l'actualitat i hipòtesis contrafactuals. Seguint el fil cronològic, vegem-ne una mostra.

"Si la Marca Hispànica no hagués existit potser el català hauria tingut la mateixa fi que el mossàrab: engolir per l'àrab. I vés a saber, potser segles després el regne de Castella hauria (re)conquerit Catalunya i avui el castellà seria la nostra llengua pròpia...". El cànon 17 del Concili de Tours del 813 "ens diu que

els eclesiàstics van ser dels primers a adonar-se que el llatí i la llengua que parlava la gent havien deixat de ser la mateixa cosa", però "no aclareix si hi havia una sola llengua romana vulgar o més d'una". "És més o menys com la Constitució Espanyola de 1978, que parla de les *altres llengües espanyoles* però no diu mai quines són ni on es parlen".

Seguim endavant. "La qüestió del nom de la llengua esdevindrà motiu de controvèrsia a partir del

segle XV i ja no ho deixarà de ser mai". Ara una curiositat: "Un detall que ha passat més aviat desapercebut és que el *Llibre jutge*, a part de ser un dels primers textos en català que conservem, també és un exemple pioner de llenguatge no sexista. Fixem-nos bé en el començament: «Volontat d'aquel o d'aquela». Una altra: "Si ens interessés *qualsevol* llengua, podria ser que descobríssim que el primer text literari de Catalunya va ser redactat... en

hebreu!". És més sabut que "els primers poetes catalans no van escriure en català sinó en provençal". Per Branchadell, "aquest transgüisme originari no deixa de ser sorprenent, perquè totes les llengües romàniques de l'entorn, començant pel castellà i el seu famós *Cantar del Mio Cid*, van encetar la seva història literària precisament per la poesia".

Amb les noces de Ramon Berenguer IV i Peronella "havia nascut una confede-

Miguel Poveda, a dalt, en una actuació de la campanya 'Dóna corda al català' ■ R.A.

Miniatura del 'Llibre Verd' de Barcelona, del segle XIV, amb una caplletra amb la miniatura del rei Pere el Catòlic escoltant uns nobles catalans ■ AVUI

ració bilingüe (de moment), la famosa Corona d'Aragó, que havia de portar el català als quatre extrems de la Mediterrània". Després de conquerir València, "es va fer indiscutiblement trilingüe, amb l'àrab com a tercera gran llengua de la seva gent. No tan diferent d'ara..."

"Amb València, la Corona d'Aragó va fer-se trilingüe amb l'àrab com a tercera llengua"

Àrab, hebreu i castellà

A partir del s. XIII, ja oficial, el català va compartir protagonisme amb el llatí, "però també amb l'aragonès, l'àrab, l'hebreu i, per més sorprenent que sembli, el castellà -això últim molt abans del Compromís de Casp, de la unió amb Castella i, per descomptat, del nostre 11-S particular". "I molt probablement els nostres reis també parlaven castellà... amb els seus col·legues castellans". "Potser haurem de concloure que aquesta norma d'adreçar-nos en castellà als que parlen castellà no és del segle XX, ni del XIX, sinó del XIV, o fins i tot d'abans..."

Seguim amb el castellà: "El català va guanyar la partida al francès i a l'àrab, i en un parell o tres de segles es va convertir en una llengua demogràficament respectable, políticament prestigiosa i literàriament potent. Però a partir del segle XVI va entrar de sobte en una etapa que s'ha conegut tradicionalment amb el nom de *decadència*". I no el va araconar cap llengua germànica ni semítica sinó romànica i ben romànica: el castellà. "Què hauria passat si l'annexió de Catalunya a França hagués tirat endavant? Això hauria salvat o condemnat el català? Si recordem com van anar les coses al nord de l'Albera des del Tractat dels Pirineus, més aviat sembla que l'annexió hauria condemnat el català. Vet aquí una gran veritat -potser una paradoxa: el català s'ha salvat perquè Catalunya va continuar unida a Espanya".

"La política lingüística espanyola a partir del XVIII no buscava tant la substitució

del català pel castellà com simplement la *diglossia*".

"El XIX podria haver estat el de la mort del català. Els nostres intel·lectuals estaven preparats per ser-ne testimonis si no és que n'eren directament còmplices (...) només hauria calgut que els *estaments populars* deixessin de parlar-lo". "El summum de la invasió de l'esfera privada potser va ser la prohibició de parlar en català per telèfon" l'any 1896.

"En realitat, la Renaixença, en un sentit literal, no va existir. Com deia Almirall, «la nostra llengua may s'ha mort». "Josep Benet va escriure que el franquisme buscava la «destrucció» del català. Siguem lleugerament revisionistes [...] el que segur que volia el franquisme era araconar el català als usos *más elementales y entrañables*, que era el que Julián Marías li reservava com a llengua *limitada* en un llibre de 1965". I final: "El nou Estatut passarà; el català, romandrà". ■

Llibres d'avui

R.A.

El virus de la tristesa

Jordi Cabré

Quarta novel·la d'un autor que torna a canviar de registre, ara amb una obra de política-ficció que va guanyar el premi Ciutat de Palma. Un llibre que passa comptes amb la política recent catalana, però que també reflexiona sobre la traïció, el poder, les idees i la condició humana.

(EDITORIAL MOLL. 20 €)

Obra literària completa I

J. Palau i Fabre

Cercle de Lectors fa el seu homenatge particular a Josep Palau i Fabre publicant la seva *Obra completa*. Aquest primer volum acull la poesia, teatre i contes, un gavadal de bona literatura en una edició impecable, feta pel mateix autor. Un llibre de culte elaborat per un escriptor de culte.

(GALÀXIA GUTENBERG. 45 €)

Les preguntes pendants...

Xavier Febrés

Expert en Josep Pla, Xavier Febrés planteja en el llibre una sèrie d'interrogants sobre l'obra i la vida de l'autor. Entre d'altres, per què és manté la popularitat literària de l'autor 25 anys després de la seva mort i per què l'escriptor ha amagat les seves relacions amb les dones.

(L'ESFERA DELS LLIBRES. 18 €)

Senyals de fum

Joan Garí

Poeta, articulista i novel·lista, Joan Garí ha pretès fer "un dietari sistemàtic de l'any 2002", amb l'objectiu de "convertir la vida diària en literatura", una necessitat íntima en temps tan convulsos. No hi ha res més modest que un home escrivint el seu dietari, confessa el mateix autor.

(3 I 4 EDICIONS. 14,50 €)

El xoc de civilitzacions

S.P. Huntington

Quan Samuel P. Huntington va treure aquest llibre fa 10 anys, se'l va acusar de tendències. Però les seves profecies, com l'emergència fonamentalista islàmica i el desenvolupament d'Àsia, s'han complert. El xoc de civilitzacions ha arribat i el diàleg és l'única sortida.

(EDITORIAL PROA. 27,50 €)

Mentre Barcelona dorm

Emili Rosales

La bona acollida de la darrera novel·la d'Emili Rosales, *La ciutat invisible*, premi Sant Jordi 2004, ha motivat la reedició del llibre que recrea el canvi de mil·lenni a Barcelona, personalitzat en la història d'un jove executiu i una periodista econòmica.

(EDITORIAL COLUMNA. 19 €)

